

PLURILINGVNÍ A PLURIKULTURNÍ POTENCIÁL VÝUKY ANGLIČTINY JAKO CIZÍHO JAZYKA V 21. STOLETÍ (PLUPOT)

PLURILINGUAL AND PLURICULTURAL POTENTIAL OF THE 21ST-CENTURY ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM (PLUPOT)

Jana Zerzová¹, Eva Skopečková², Klára Lancová³,
Kristýna Červinková Poesová³, Michaela Sojková Šamalová¹,
Réka Lugossy⁴

1 Katedra anglického jazyka a literatury, Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, Brno

2 Katedra anglického jazyka, Pedagogická fakulta, Západočeská univerzita v Plzni

3 Katedra anglického jazyka a literatury, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha

4 Institute of English Studies, University of Pécs, Pécs

Abstrakt

Aktualizovaná podoba Společného evropského referenčního rámce pro cizí jazyky (Rada Evropy, 2020) a nástup nových RVP ZV (MŠMT, 2025) přináší prohloubení akcentu na rozvoj plurilingvní a plurikulturní kompetence studujících cizích jazyků (CJ). Cílem příspěvku je představit pilotní studii, ve které jsou zastoupeny ČR a Maďarsko, která usiluje o doplnění znalostní báze v oblasti rozvoje plurilingvní a plurikulturní kompetence žáků a žákyň ZŠ v rámci výuky anglického jazyka (AJ). Záměrem studie je pomoci detekovat strategie a techniky a navrhnout modely vhodné pro realizaci plurilingvního a plurikulturního pojetí výuky AJ na ZŠ. Pro sběr dat budou na jaře roku 2026 realizována strukturovaná pozorování v hodinách AJ na 2. stupni ZŠ a dále polostrukturované rozhovory s vyučujícími AJ.

Klíčová slova: *angličtina jako cizí jazyk, plurilingvní kompetence, plurikulturní kompetence, pozorování výuky*

Abstract

The updated CEFR (CoE, 2020) and the introduction of the new FEB BE (MŠMT, 2025) place greater emphasis on the development of plurilingual and pluricultural competence (PPC) in foreign language learners. This paper presents a pilot study involving the Czech Republic and Hungary that seeks to supplement the

knowledge base on the development of PPC among lower-secondary school pupils in the context of ELT classes. The aim is to identify strategies and techniques and to propose models suitable for implementing a PPC approach to teaching English in lower-secondary schools. For data collection, structured observations will be undertaken in English lessons at lower-secondary schools in the spring of 2026, and semi-structured interviews will be conducted with the English teachers.

Keywords: *English as a foreign language, classroom observation, plurilingual competence, pluricultural competence*

1 ÚVOD

Aspirace na rozvoj PPC žáků a žákyň ZŠ¹ v hodinách CJ je výrazně posílena díky aktualizovanému vydání SERRJ (Rada Evropy, 2020). Příspěvek představuje pilotní studii zaměřující se na to, jak implementaci plurilingvního a plurikulturního přístupu ve svých hodinách realizují vyučující AJ na ZŠ. Do pilotní studie jsou zapojeny Česká republika a Maďarsko; cílem je však studii rozšířit o všechny země V4 s následným rozšířením výzkumných otázek zohledňujících regionální rozdíly.

2 TEORIE

Implementace plurilingvního přístupu v hodinách CJ umožňuje maximální kontakt s cílovým jazykem a práci na komunikačních dovednostech v tomto jazyce, avšak zároveň čerpá z metajazykového povědomí a zkušeností žáků a žákyň jako plurilingvních mluvčích za účelem efektivnější výuky CJ (Cenoz & Gorter, 2013). Vize plurilingvismu a plurikulturalismu spojená se SERRJ přisuzuje důležitost hodnotám spojeným s kulturní a jazykovou rozmanitostí na úrovni jednotlivce. Studenti a studentky jsou nahlíženi jako „společenská aktéři a aktérky“ čerpající ze všech svých jazykových a kulturních zdrojů a zkušeností, a plně se zapojující do společenského a vzdělávacího kontextu. Tato vize rovněž usiluje

1 V textu rozlišujeme mezi žáky a žákyněmi 2. stupně ZŠ a studujícími CJ zahrnujícími všechny věkové skupiny.

o to, aby svůj jazykový a kulturní repertoár dále rozvíjeli (Rada Evropy, 2020, s. 139). Předmětem naší pilotní studie je zkoumání, zda a jak k naplňování této vize na 2. stupni ZŠ dochází.

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Příspěvek má dva hlavní cíle: (1) prezentovat proces tvorby kódovacího archu pro pozorování výuky a (2) prezentovat data z realizované pilotní studie. Záměrem je navrhnout modely vhodné pro realizaci plurilingvního a plurikulturního pojetí výuky AJ na ZŠ. Za tímto účelem byly stanoveny dvě výzkumné otázky: (1) Jaké plurilingvní a plurikulturní strategie (a techniky) volí vyučující AJ na 2. stupni ZŠ? a (2) Které faktory mohou ovlivnit výběr daných plurilingvních a plurikulturních strategií ve výuce AJ?

Pro sběr dat budou na jaře roku 2026 realizována strukturovaná pozorování v hodinách AJ na ZŠ (u 12 záměrně vybraných vyučujících, 6 začínajících a 6 zkušených) a následné polostrukturované rozhovory se všemi vybranými vyučujícími AJ. Studie se soustředí na středoevropský kontext (ČR a Maďarsko). V současné fázi pilotáže představuje podíl Maďarska ve všech fázích výzkumného šetření 16 %.

4 VÝSLEDKY / OČEKÁVANÉ VÝSLEDKY

Pilotní studie si klade za cíl ověřit kódovací arch doplněný kódovacím manuálem, jež vznikl v návaznosti na předchozí výzkumy (Zerzová, 2012; Skopečková, 2024) a bude využit ve výzkumném šetření většího rozsahu. Do šetření je zapojeno šest výzkumnic, proto bude k posouzení shody mezi hodnotitelkami použita Krippendorffova alfa (Krippendorff, 2019). Výsledné Krippendorffovy koeficienty alfa budou považovány za uspokojivé za předpokladu dosažení výsledku alespoň 0,8 (95 % CI). Ověřování finální verze kódovacího archu bude probíhat po několika kolech expertních diskusí nad videozáznamy hodin z projektu *Vidíš, vidím, vidíme? Výuka anglického jazyka: videopřípady* (Uličná & Žďárek, 2017). Pozorování a zjištění, jaké plurilingvní a plurikulturní strategie (a konkrétní techniky) vyučující ve své výuce volí, budou doplněna analýzou faktorů výběru těchto strategií a technik na základě polostrukturovaných rozhovorů.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Data z pilotní studie budou využita k návrhu výzkumného šetření zahrnujícího všechny země V4 s cílem popsat, jaké plurilingvní a plurikulturní strategie a techniky vyučující ve své výuce volí, jak vizi plurilingvního a plurikulturního přístupu k cizojazyčnému vzdělávání naplňují atd. Rozsáhlejší výzkumné šetření na 2. stupni ZŠ v ČR věnované (v souladu s tehdejší převládající terminologií) rozvoji interkulturní komunikační kompetence žáků a žákyň v hodinách AJ na ZŠ bylo naposledy realizováno před rokem 2012 (Zerzová, 2012); otázka využívání mateřského jazyka ve výuce CJ a jeho postavení zde prochází v posledních desetiletích velikou proměnou (Cook, 2010; Skopečková, 2024) a vzhledem ke změnám geopolitickým i kurikulárním je třeba jak revidovat výzkumný přístup k této problematice, tak obnovit diskusi o kvalitě výuky CJ (nejen) na ZŠ.

6 LITERATURA

- Cenoz, J. & Gorter, D. (2013), Towards a Plurilingual Approach in English Language Teaching: Softening the Boundaries Between Languages. *TESOL Q*, 47, 591–599. <https://doi.org/10.1002/tesq.121>
- Cook, G. (2010). *Translation in language teaching*. Oxford University Press.
- Council of Europe (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Companion volume*. Council of Europe: Strasbourg. <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>
- Krippendorff, K. (2019). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781071878781>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2025). *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (revize)*. MŠMT.
- Skopečková, E. (2024). *Translation and Own-Language Use in Language Teaching: The Quest for Optimal Practice*. Palgrave Macmillan.
- Uličná, K., & Žďárek, K. (2017). *Vidíš, vidím, vidíme?: výuka anglického jazyka: videopřípady*. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. <https://publi.cz/books/468/index.html?secured=false#cover>
- Zerzová, J. (2012). *Interkulturní komunikační kompetence a její rozvíjení v hodinách anglického jazyka na 2. stupni ZŠ*. Masarykova univerzita.